

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 90/10
Λουξεμβούργο, 14 Σεπτεμβρίου 2010

Απόφαση στην υπόθεση C-550/07
Akzo Nobel Chemicals Ltd κατά Επιτροπής

Στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού, η εντός επιχειρήσεως επικοινωνία με δικηγόρο που απασχολείται σ' αυτήν με πάγια αντιμισθία δεν προστατεύεται από το απόρρητο της επικοινωνίας μεταξύ δικηγόρου και εντολέα

Με απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2003¹, η Επιτροπή υποχρέωσε την Akzo Nobel Chemicals και τη θυγατρική της Akcros Chemicals να υποβληθούν σε ελέγχους σκοπούντες στην ανεύρεση αποδεικτικών στοιχείων για ενδεχόμενες πρακτικές νοθεύουσες τον ανταγωνισμό. Η έρευνα αυτή διενεργήθηκε από υπαλλήλους της Επιτροπής, επικουρούμενους από εκπροσώπους της Office of Fair Trading (OFT, βρετανικής αρχής ανταγωνισμού) στα ευρισκόμενα στο Ηνωμένο Βασίλειο γραφεία της Akzo Nobel και της Akcros.

Κατά την εξέταση των εγγράφων που κατασχέθηκαν, ανέκυψε διαφορά σχετικά, ιδίως, με δύο αντίγραφα ηλεκτρονικών επιστολών που αντήλλαξαν ο γενικός διευθυντής και ο συντονιστής της Akzo Nobel για το δίκαιο του ανταγωνισμού, δικηγόρος εγγεγραμμένος στον δικηγορικό σύλλογο των Κάτω Χωρών και μέλος της νομικής υπηρεσίας της Akzo Nobel, απασχολούμενος με πάγια αντιμισθία στην επιχείρηση αυτή. Αφού εξέτασε ενδελεχώς τα έγγραφα αυτά, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν προστατεύονταν από το απόρρητο της επικοινωνίας μεταξύ δικηγόρου και εντολέα.

Με απόφαση της 8ης Μαΐου 2003², η Επιτροπή απέρριψε την αίτηση των δύο επιχειρήσεων περί προστασίας των επίμαχων εγγράφων βάσει της αρχής του απορρήτου της επικοινωνίας μεταξύ δικηγόρου και εντολέα.

Οι Akzo Nobel και Akcros άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου (νυν Γενικού Δικαστηρίου) προσφυγές κατά των δύο αποφάσεων αυτών, τις οποίες απέρριψε το Πρωτοδικείο με την απόφασή του της 17ης Σεπτεμβρίου 2007³. Οι επιχειρήσεις άσκησαν τότε αναίρεση ενώπιον του Δικαστηρίου κατά της αποφάσεως αυτής.

Προς στήριξη της αιτήσεώς τους αναιρέσεως, οι Akzo Nobel και Akcros ισχυρίζονται κατ' ουσίαν ότι κακώς έκρινε το Πρωτοδικείο ότι οι δύο ηλεκτρονικές επιστολές που αντηλλάγησαν με τον απασχολούμενο με πάγια αντιμισθία στην επιχείρηση δικηγόρο δεν προστατεύονται από το απόρρητο της επικοινωνίας μεταξύ δικηγόρου και εντολέα.

Το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να αποφανθεί επί του ζητήματος της εκτάσεως της προστασίας αυτής με την απόφαση AM & S Europe κατά Επιτροπής⁴, με την οποία έκρινε ότι η παροχή της εξαρτάται από δύο προϋποθέσεις οι οποίες πρέπει να πληρούνται σωρευτικώς. Αφενός, η επικοινωνία με τον δικηγόρο πρέπει να σχετίζεται με την άσκηση των «δικαιωμάτων άμυνας του εντολέα» και, αφετέρου, πρέπει να πρόκειται για επικοινωνία με «ανεξάρτητο δικηγόρο», δηλαδή με δικηγόρο ο οποίος «δεν συνδέεται με τον εντολέα με εργασιακή σχέση».

Όσον αφορά τη δεύτερη αυτή προϋπόθεση, το Δικαστήριο επισημαίνει, με τη σημερινή απόφασή του, ότι η απαίτηση που αφορά την ιδιότητα του ανεξάρτητου δικηγόρου απορρέει από την αντίληψη περί του ρόλου του δικηγόρου, ως αρωγού της δικαιοσύνης και καλούμενου να

1 Απόφαση C (2003) 559/4 της Επιτροπής, της 10ης Φεβρουαρίου 2003.

2 Απόφαση C (2003) 1533 της Επιτροπής, της 8ης Μαΐου 2003.

3 Απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Σεπτεμβρίου 2007, Akzo Nobel Chemicals και Akcros κατά Επιτροπής, βλ. επίσης [AT 62/07](#).

4 Απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Μαΐου 1982, AM & S Europe κατά Επιτροπής.

παράσχει, με πλήρη ανεξαρτησία και προς το υπέρτερο συμφέρον της, τη νομική προστασία που χρειάζεται ο εντολέας. Ως εκ τούτου, η απαίτηση περί ανεξαρτησίας προϋποθέτει την έλλειψη οποιασδήποτε σχέσεως εργασίας μεταξύ του δικηγόρου και του εντολέα του, οπότε η προστασία που παρέχεται βάσει της αρχής του απορρήτου δεν εκτείνεται και στην εσωτερική επικοινωνία με τους απασχολούμενους σε επιχείρηση ή όμιλο δικηγόρους.

Το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο δικηγόρος που απασχολείται σε επιχείρηση με πάγια αντιμισθία, παρά την εγγραφή του στον δικηγορικό σύλλογο και το γεγονός ότι υπόκειται στους κανόνες περί ασκήσεως του επαγγέλματος, δεν απολαύει έναντι του εργοδότη του της αυτής ανεξαρτησίας με αυτήν της οποίας απολαύει έναντι του εντολέα του ο δικηγόρος που ασκεί τις δραστηριότητές του σε εξωτερικό δικηγορικό γραφείο. Ανεξαρτήτως του εφαρμοστέου νομικού πλαισίου περί ασκήσεως του επαγγέλματος κατά το ολλανδικό δίκαιο, ο απασχολούμενος με πάγια αντιμισθία δικηγόρος δεν μπορεί, όποιες κι αν είναι οι εγγυήσεις των οποίων απολαύει κατά την άσκηση του επαγγέλματός του, να εξομοιωθεί με τον απασχολούμενο ως ελεύθερο επαγγελματία δικηγόρο, λόγω της θέσεώς του ως μισθωτού, η οποία, ως εκ της φύσεώς της, δεν επιτρέπει στον απασχολούμενο σε επιχείρηση δικηγόρο να αποκκλίνει από την εμπορική στρατηγική που ακολουθεί ο εργοδότης του και η οποία, επομένως, θέτει εν αμφιβόλω, τη δυνατότητα του δικηγόρου αυτού να ενεργεί με επαγγελματική ανεξαρτησία. Εξάλλου, ο απασχολούμενος με πάγια αντιμισθία δικηγόρος μπορεί να κληθεί να ασκήσει άλλα καθήκοντα, δηλαδή, όπως εν προκειμένω, αυτά του συντονιστή για το δίκαιο του ανταγωνισμού, τα οποία μπορούν να επηρεάζουν την εμπορική πολιτική της επιχειρήσεως. Τα καθήκοντα αυτά, όμως, ενισχύουν τους στενούς δεσμούς μεταξύ του δικηγόρου και του εργοδότη του.

Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο κρίνει ότι, λόγω τόσο της οικονομικής εξαρτήσεως του απασχολούμενου με πάγια αντιμισθία σε επιχείρηση δικηγόρου όσο και των στενών δεσμών με τον εργοδότη του, ο δικηγόρος αυτός δεν απολαύει επαγγελματικής ανεξαρτησίας ανάλογης αυτής του απασχολούμενου ως ελεύθερου επαγγελματία δικηγόρου. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε νομική πλάνη όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση της αρχής του απορρήτου, η οποία τέθηκε με την προπαρατεθείσα απόφαση AM & S Europe κατά Επιτροπής.

Επίσης, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η ερμηνεία αυτή δεν αντιβαίνει στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, καθόσον η θέση του απασχολούμενου με πάγια αντιμισθία σε επιχείρηση δικηγόρου είναι θεμελιωδώς διαφορετική από αυτήν του δικηγόρου που ασκεί το επάγγελμα ως ελεύθερος επαγγελματίας.

Το Δικαστήριο, εξάλλου, απαντώντας στον ισχυρισμό των Akzo Nobel και Akcros περί εξελίξεως των εθνικών δικαίων στον οικείο τομέα, εκτιμά ότι, όσον αφορά τις έννομες τάξεις των κρατών μελών, δεν διαφαίνεται κάποια κυρίαρχη τάση υπέρ της προστασίας του απορρήτου της επικοινωνίας στο εσωτερικό επιχειρήσεως ή ομίλου με απασχολούμενος στην επιχείρηση ή στον όμιλο δικηγόρους. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο κρίνει ότι η παρούσα κατάσταση του δικαίου των κρατών μελών δεν δικαιολογεί μεταστροφή της νομολογίας έτσι ώστε να γίνει δεκτό ότι οι δικηγόροι που απασχολούνται σε επιχειρήσεις με πάγια αντιμισθία απολαύουν της προστασίας του απορρήτου. Ούτε η εξέλιξη του δικαίου στο πλαίσιο της έννομης τάξεως της Ενώσεως και η τροποποίηση των κανόνων διαδικασίας⁵ στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού δικαιολογούν μεταστροφή της νομολογίας του Δικαστηρίου που διατυπώθηκε με την απόφαση AM & S Europe κατά Επιτροπής.

Καθόσον οι Akzo Nobel και Akcros ισχυρίσθηκαν επίσης ότι η ερμηνεία στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του επιπέδου προστασίας των δικαιωμάτων άμυνας των επιχειρήσεων, το Δικαστήριο εκτιμά ότι κάθε πολίτης, ο οποίος επιδιώκει να εξασφαλίσει τις συμβουλές δικηγόρου, πρέπει να αποδέχεται τους περιορισμούς και τους όρους με τους οποίους συνοδεύεται η άσκηση του επαγγέλματος. Οι όροι της προστασίας του απορρήτου της επικοινωνίας μεταξύ δικηγόρου και εντολέα περιλαμβάνονται σ' αυτούς τους περιορισμούς και όρους.

⁵ Κανονισμός (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων [περί] ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης (ΕΕ L 1, σ. 1).

Τέλος, όσον αφορά τη μη τήρηση της αρχής της ασφάλειας δικαίου την οποία επικαλέσθηκαν οι Akzo Nobel και Akcros, το Δικαστήριο αποφαινείται ότι η αρχή αυτή δεν επιβάλλει, στις διαδικασίες έρευνας σε εθνικό επίπεδο και στις έρευνες που διενεργεί η Επιτροπή, τη χρήση πανομοιότυπων κριτηρίων όσον αφορά το απόρρητο της επικοινωνίας μεταξύ δικηγόρου και εντολέα. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι, στο πλαίσιο έρευνας που διενεργεί η Επιτροπή, η προστασία της επικοινωνίας περιορίζεται σ' αυτήν με δικηγόρους που απασχολούνται ως ελεύθεροι επαγγελματίες ουδόλως θίγει την αρχή αυτή.

Ως εκ τούτου, **το Δικαστήριο απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως των Akzo και Akcros.**

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582